

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ของเมืองทาลลินน์ ประเทศสาธารณรัฐเอสโตเนีย (Culture Change in Tallin Town, the Republic of Estonia)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรพล สุวรรณ

ภาควิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นงานเสนอแนะเบื้องต้น เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษา เรียนรู้ พื้นฐานการ เปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรม (Culture change and Social change) ของยุคโลกาภิวัตน์ ว่ามีการเปลี่ยนแปลงหรือคงอยู่ในรูปลักษณะใด เป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่า การเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องธรรมดาที่จะต้องเกิดขึ้นอยู่เสมอ โดยลักษณะของตัวธรรมชาติที่มีผลโดยตรงกับมนุษย์ทุกสังคมทุกเผ่าพันธุ์เวลาที่เปลี่ยนไปนั้น จึงทำให้ บุคลิกภาพ องค์ความรู้ แนวความคิด ประสบการณ์ ของคนแต่ละสังคมยอมปรับตัวตามสภาพกาล เมื่อมีการเปลี่ยนแปลง มนุษย์ทุก ๆ คนในสังคม ก็มีการคิดสร้างสรรค์ ปรับตัวให้เหมาะสมตามสภาพแวดล้อมพื้นฐานที่เกิดขึ้น และมีผลต่อการกระทำปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สร้างบรรทัดฐาน ประเพณี และวัฒนธรรม ใหม่ ๆ ขึ้นมา เมืองทาลลินน์ ประเทศสาธารณรัฐเอสโตเนีย จึงเป็นตัวอย่างอีกประเทศหนึ่งในทวีปยุโรปที่มีความคล้ายคลึง และ แตกต่างกันไปหลาย ๆ ด้านใน

คำสำคัญ (Key Words) การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม การแพร่กระจายการติดต่อทางวัฒนธรรม ความทันสมัย และนวัตกรรม

Abstract

The paper explains basic principles for data analysis of "Culture change and Social change" in globalization, which changes or exists to what/some characteristic of social form. The changed is normally always been in natural condition which is directly affected to all socials and races. People in all communities have to apply themselves to fit into social changes and time conditions. The changing of time is formed individuality, knowledge, conceptual notion, or experience to people in each community. When the change comes, people in society have created or adapted themselves to fit in an environment and this affect to social change in human behavior, norm, tradition, and new culture. This paper shows the case of culture change in Tallin Town, the Republic of Estonia, which is one of the unique countries that has similarity and contradiction of culture in Europe.

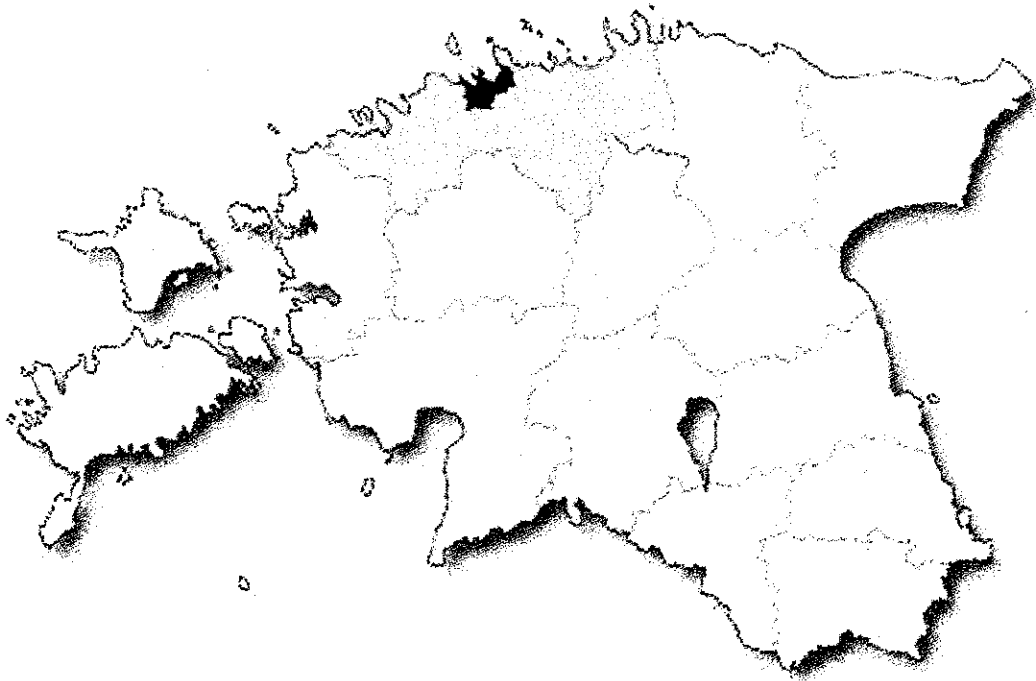
Key words: culture change, invention, discovery, diffusion, acculturation, modernization, innovation

1. บทนำ

บทความนี้ เขียนขึ้นเพื่อเปิดประเด็น และเป็นการนำเสนอ บริบททางสังคม กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเมืองทาลลินน์ ประเทศสาธารณรัฐเอสโตเนีย ซึ่งเป็นอีกประเทศหนึ่งในทวีปยุโรปที่น่าสนใจมาก ในเรื่องราวด้านสถาปัตยกรรม และสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ซึ่งมีผู้คนรู้จักประเทศนี้ไม่มากนัก เพราะ ก่อนหน้านั้น ประเทศสาธารณรัฐเอสโตเนีย มีระบบการเมืองการปกครองภายใต้ประเทศจากประเทศสหภาพโซเวียต และเป็นประเทศที่มีอาณาเขตห่างไกลจากประเทศอื่นๆ โดยมีพื้นที่ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของทวีปยุโรปตะวันออก บนชายฝั่งทะเลบอลติก และเป็นประเทศที่เล็กที่สุดในกลุ่มประเทศในบอลติก 3 ประเทศ มีทะเลสาบปีบซี Peipsi (Chudskoye ในภาษารัสเซีย) ซึ่งมีทะเลสาบตามชายแดน ที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านทางด้านตะวันออก ที่มีพื้นที่ 45,227 ตารางกิโลเมตร เป็นสาธารณรัฐในยุโรปเหนือ มีพรมแดนติดกับประเทศลัตเวียทางทิศใต้ และประเทศรัสเซียทางตะวันออก มีประเทศเพื่อนบ้านทางทิศเหนือคือประเทศฟินแลนด์ โดยมีอ่าวฟินแลนด์คั่นกลาง และประเทศสวีเดน ทางตะวันตกคั่นกลางโดยทะเลบอลติก สาธารณรัฐเอสโตเนียประกาศเอกราชครั้งแรกในปีพ.ศ. 2461 ก่อนจะถูกยึดครองโดยสหภาพโซเวียต นาซีเยอรมนี และสหภาพโซเวียตอีกครั้ง หลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง ประเทศสาธารณรัฐเอสโตเนีย

กลับมาเป็นรัฐเอกราชอีกครั้งหนึ่ง (หลังจากการล่มสลายของสหภาพโซเวียต) จึงทำให้ประเทศสาธารณรัฐเอสโตเนีย มีการขับเคลื่อนในด้าน ปทัสถาน (Norms) ของวิถีชีวิตอย่างต่อเนื่อง

ปัจจุบันมี ประชากร 1.324 ล้านคน (กรกฎาคม พ.ศ.2549) มีกลุ่มชนชาติ ชาวเอสโตเนีย 68 % ชนชาติรัสเซีย 26 % ชนชาติยูเครน 2 % ชนชาติเบลารุสเซีย 1 % ฟินแลนด์ 1 % ภาษาพูดใช้ภาษาเอสโตเนีย เป็นภาษาราชการ นอกจากนั้นยังใช้ภาษารัสเซีย และภาษาละตินบ้าง ศาสนาที่มีคนนับถือมากที่สุดคือ ศาสนา Lutheran แต่สำหรับชาวรัสเซียในเอสโตเนียนับถือศาสนาแคทอลิก (นิกายออร์ทอดอกซ์) ส่วนเมืองหลวง คือเมืองทาลลินน์ (Tallinn) ส่วนสกุลเงินครูน Kroon (EEK) อัตราแลกเปลี่ยนโดยประมาณ 15.65 Kroon 1 = Euro/1 E EK = 3.1594 บาท / 1 บาท = 0.31652 EEK

ภาพ Tallinn location.png

2. ข้อมูลทางวัฒนธรรม

ก่อนที่จะกล่าวถึง สภาพแวดล้อมบ้านเมืองน่าอยู่ ภาวะความเป็นอยู่มีชีวิตที่สบาย ตามกลไกสังคม สภาพภูมิทัศน์วัฒนธรรมจากงาน สถาปัตยกรรมโดยรวม ในประเทศสาธารณรัฐเอสโตเนียนั้น ขอกล่าวถึงสิ่งสำคัญของเหตุการณ์หนึ่งที่สามารถทำให้คนในชาติรวมตัวกันเป็นหนึ่ง สืบเนื่องมาจากอดีตประเทศสาธารณรัฐเอสโตเนีย เคยตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศสหภาพโซเวียตมาก่อน เพราะฉะนั้น การสร้างประเทศให้มีความอิสระภาพให้การหลุดพ้นจากการปกครองจากประเทศสหภาพโซเวียต จึงมีเหตุผลหลายประเด็นนอกเหนือจากการต่อสู้ด้วยทางการเมือง การปกครองแล้ว แต่มีอีกประเด็นที่สำคัญมากคือประชาชนชาวเอสโตเนียได้รวมตัวกันโดยการขับร้องเพลง ซึ่งเป็นเพลงเอสโตเนีย โดยทำ หน้าที่เพื่อเป็นสื่อกลาง สัญลักษณ์ความรักชาติอย่างหนึ่ง ของการขอมหาซึ่งเอกราช โดยประชาชนชาวเอสโตเนีย ได้สร้างพลัง ร่วมใจการขับร้อง เพลงเอสโตเนียอย่างต่อเนื่อง ที่สามารถแสดงความรักชาติ รักความอิสระภาพ และเพื่อต้องการเรียกร้องสิทธิ เอกราชของชาติ แต่บางครั้ง ก็ถูกฝ่ายปกครองประเทศ ห้ามไม่ให้ขับร้อง (ถูกลงโทษ) แต่ในที่สุดการรวมตัวของประชาชนในการต่อสู้ และ ด้วยเสียงเพลงที่มีความสามัคคี เป็นฐาน ได้ขับร้องกังวาลทั่วประเทศ จึงมีผลทำให้ได้รับเอกราชคืนเมื่อปี.ศ. 2534 เป็นความสำเร็จ ความสมหวังกับทุกๆ คนภายในประเทศ จึงขอนำเสนอบทเพลงที่สามารถสร้างชาติได้ ที่ชื่อว่า

“ My Fatherland, My Happiness and Joy ”

(Literal translation into English)

My fatherland , my joy and happiness,

How beautiful you are!

I shall not find such ever

In this huge wide world

Which would be so dear to me

As you, my fatherland!

You have given me birth

And raised me up;

I shall thank you always

And remain faithful to you 'til death,

To me most beloved are you,

My precious fatherland!

May God watch over you,

My precious fatherland!

Let Him be your defender

And provide bountiful blessings

For whatever you undertake,

My precious fatherland!

(ที่มา: <http://en.wikipedia.org/>)

บทเพลง “My Fatherland , My Happiness and Joy” มีเนื้อหาโดยรวมแสดงให้เห็นถึง ความรัก ความผูกพัน ในแผ่นดินเกิด ความสุข ความยินดี และความรู้อย่างลึกซึ้งในถิ่นเกิดเมืองนอน ที่จะร่วมกันปกป้อง รักษาผืนแผ่นดิน ซึ่งทำให้คนในชาติเกิดความรัก ความสามัคคี ที่สามารถรักษาความเป็นชาติได้ ในการแสดงออกของคนในชาติครั้งนี้ เนื่องมาจากการขับเคลื่อนทางสังคม ที่ทำให้มนุษย์รวมตัวกันสร้างพลังทางความคิดของสังคม และ มีการกระทำระหว่างกัน (Interaction) มีการจัดระเบียบทางสังคมโดยทางตรงและทางอ้อม ที่ทำให้เกิดการควบคุมทางสังคม (Social Control) ได้เป็นอย่างดี ทุกคนในชาติจำต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน (Mutual Dependencies) ดังเห็นได้จากการตั้งใจเป็นหนึ่งในเพื่อร่วมการต่อสู้ทางการเมืองการปกครอง บทเพลงนี้จึงเปรียบเสมือนสัญลักษณ์ภาษาสากลที่ทำให้ผู้คนเกิดจุดศูนย์รวม

ประเทศสาธารณรัฐเอสโตเนีย มีมรดกทางวัฒนธรรมที่ตกทอดกันมายาวนาน เหมือนกับประเทศในแถบทวีปยุโรปหลายๆ ประเทศ แต่สิ่งที่สำคัญกว่าประเทศอื่นๆ คือยังคงรักษารูปแบบเอกลักษณ์ประจำชาติไว้ได้อย่างดี

เอกลักษณ์ประจำชาติ จึงเป็นตัวสะท้อนถึงคุณค่า มรดกความงาม ตัวอย่างหนึ่งคือที่อยู่อาศัย บ้านเรือน ที่มีรูปลักษณะที่โดดเด่นเฉพาะถิ่นของประเทศนั้นๆ ลักษณะที่แตกต่างกันของบ้านเรือนแต่ละประเทศแต่ละชาติพันธุ์ จึงขึ้นอยู่กับความแตกต่างใน 3 เหตุผล ดังนี้ คือ

1. ดิน ฟ้า อากาศ (สภาพธรรมชาติ)
2. สังคมประเพณี และศิลปวัฒนธรรม
3. วัสดุที่มีอยู่ประจำท้องถิ่น

ซึ่งทั้งสามเหตุผลนี้ตั้งข้อสังเกตได้ว่า เกิดขึ้นในกรอบของสภาพภูมิศาสตร์ทั้งสิ้น ซึ่งมีผลต่อมนุษย์ชาติโดยตรง ดังที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงปาฐกถาว่าเรื่อง ภูมิศาสตร์กับวิถีไทย ทรงบรรยายความหมายคำว่า ภูมิศาสตร์ ดังนี้

“มาดู ภูมิศาสตร์คืออะไร เปิดพจนานุกรมและค้นคว้าตามตำรา ก็บอกว่า เป็นวิชาที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ กับสังคมที่ปรากฏในดินแดนต่างๆ ของโลก แบ่งเป็นหลายแขนงวิชา เช่น ภูมิศาสตร์กายภาพ ภูมิศาสตร์การเกษตร ภูมิศาสตร์การเมือง หรือที่เรียกว่า ภูมิรัฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ประชากร ภูมิศาสตร์เชิงประวัติ ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ คือ ดูจากคำนิยามตามที่พจนานุกรมให้ไว้นี้ แสดงว่า คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสังคม คนที่ศึกษาภูมิศาสตร์เขาจะอะไร มากก็บอกว่า เป็นภูมิศาสตร์ได้ทั้งนั้นเนื้อหากว้างขวาง

จะเอาเกี่ยวกับพื้นพิภพ ที่ตั้ง ระยะทาง สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทั้งบนแผ่นดิน ห้วงน้ำ และสภาพธรรมชาติอื่นๆ เรื่องเหล่านี้ย่อมเกี่ยวข้องกับอิทธิพลต่อสิ่งมีชีวิต พืช สัตว์ รวมทั้งมนุษย์ และมีอิทธิพลต่อสภาพความเป็นอยู่ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ขนบประเพณีของคนเรา ทั้งหมดนี้ต่างก็เป็นภูมิศาสตร์ทั้งสิ้น”

เรื่องภูมิศาสตร์ จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่สามารถเป็นตัวกำหนดทุกแง่มุมของกระบวนการการขับเคลื่อน ทางภูมิทัศน์วัฒนธรรม ภูมิสังคม กระบวนการทางสังคม และมรดกทางวัฒนธรรม ทั้งสิ้น

3. การตั้งประเด็นแนวคิดทฤษฎี

จากทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่ง ในยุคโลกาภิวัตน์ คือ การเปลี่ยนแปลงทุกสังคม จะมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ เช่น ด้านเทคโนโลยี ประชากร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมและด้านอื่นๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะการเปลี่ยนแปลงเป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่งของสังคมมนุษย์ และสังคมกำลังพัฒนาทั้งสิ้น เช่น สังคมไทย สังคมจีน สังคมลาว สังคมอินเดีย สังคมเวียดนาม สังคมมาเลเซีย สังคมอินโดนีเซีย สังคมญี่ปุ่น และ สังคมเกาหลี เป็นต้น ซึ่งเป็นสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วซึ่งมีการพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง ในเรื่องของความทันสมัย นวัตกรรมใหม่ การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ จึงต้องแสวงหาการขับเคลื่อนในสภาพของความเป็นจริงที่พึงกระทำได้ ในขบวนการการปรับตัวตามสภาพกาลเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต ที่เกี่ยวกับบทบาท สถาบัน บรรทัดฐาน การจัดระเบียบโครงสร้างทางสังคม

รศ.ดร.สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ได้ให้ความหมายว่า กระบวนการการเปลี่ยนแปลงในปรากฏการณ์ทางสังคมมีทั้งที่วางแผน และไม่วางแผนปรากฏการณ์ดังกล่าวสามารถแยกออกเป็น 6 ลักษณะ ดังนี้ 1. กำหนดปรากฏการณ์ที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป 2. ระดับของการเปลี่ยนแปลง 3. ระยะเวลาของการเปลี่ยนแปลง 4. ทิศทางของการเปลี่ยนแปลง 5. ขนาดน้ำหนัของการเปลี่ยนแปลง 6. อัตราการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลง สามารถแยกออกเป็น 2 ประเภท คือ (รศ.ดร.งามพิศ สัตย์สงวน :2544)

1.การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change) คือการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม ซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ของคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยยึดบรรทัดฐานทางสังคมเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อกัน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมจึงเป็นความแตกต่างใน รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างคนที่เข้าสัมพันธ์กัน ความแตกต่างในบทบาทของผู้เข้าสัมพันธ์ และความแตกต่างในเป้าหมายหรือการทำหน้าที่ของสถาบันสังคม

2. การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (Culture Change) หมายถึงความแตกต่างในระบบวัฒนธรรมหรือเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบย่อยของวัฒนธรรม เช่น การเปลี่ยนแปลงในระบบครอบครัว และเครือญาติ ระบบเศรษฐกิจ ระบบการเมืองการปกครอง การขัดเกลาทางสังคมและการศึกษา ระบบศาสนาและความเชื่อ ระบบการแพทย์และสาธารณสุข ระบบการสื่อสาร ศิลปะและนันทนาการ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม อีกลักษณะหนึ่งหมายถึง ความแตกต่างในองค์ประกอบย่อยของระบบวัฒนธรรม เช่น ความแตกต่างในค่านิยม ความเชื่อ อุดมการณ์ ประเพณีพิธีกรรม สัญลักษณ์ สถานภาพและบทบาท โลกทัศน์ รวมทั้งวัฒนธรรมทางวัตถุด้วย เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับในเวลาที่แตกต่างกันไป เช่น 10 ปี 20 ปี หรือ 50 ปี เป็นต้น

ผู้เขียนขอเสนอ กระบวนการวิเคราะห์จาก ทฤษฎีกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (รศ.ดร.งามพิศ สัตย์สงวน : 2544) ซึ่งมีหลักวิเคราะห์อยู่ 6 ประเด็น ได้แก่

1. การประดิษฐ์ (Invention) หมายถึง กระบวนการที่สิ่งต่างๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อนทำขึ้นมา เป็นการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ๆ ขึ้นมา สิ่งใหม่ๆ ดังกล่าวอาจเป็นวัฒนธรรมทางวัตถุ เช่น เกรียน รถยนต์ เครื่องบิน คอมพิวเตอร์ บ้าน หรืออาจเป็นวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ เช่น กฎหมาย ค่านิยม อุดมการณ์ใหม่ๆ เมื่อประดิษฐ์คิดค้นสิ่งต่างๆ เหล่านี้ขึ้นมาแล้ว มักทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในด้านต่างๆ มาด้วย

2. การค้นพบ (Discovery) หมายถึง กระบวนการที่บางสิ่งบางอย่างถูกค้นพบ โดยสิ่งของต่างๆ เหล่านั้นมีอยู่แล้ว แต่ไม่รู้จักระทั่งมีคนไปค้นพบสิ่งนั้นเข้า การค้นพบเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เช่น ค้นพบกระแสไฟฟ้าและได้สร้างหลอดไฟ เป็นการประดิษฐ์คิดค้นด้านเทคโนโลยี เป็นต้น

3. การแพร่กระจาย (Diffusion) หมายถึงส่วนต่างๆ ที่เฉพาะของวัฒนธรรมหนึ่งแพร่กระจายไปยังอีกวัฒนธรรมหนึ่งในบางกรณีส่วนต่างๆ ของวัฒนธรรมดังกล่าวจะแพร่กระจายไปยังสังคมต่างๆ ทั่วโลกการแพร่กระจายเป็นวิธีหนึ่งที่สังคมต่างๆ ได้รับนวัตกรรม คือสิ่งของใหม่ๆ จากภายนอกสังคม การแพร่กระจายเป็นผลมาจากการที่วัฒนธรรมต่างกันมาติดต่อกันไปเรื่อยๆ จนในที่สุดทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในส่วนต่างๆ ของวัฒนธรรมต่างกันมาติดต่อกันไปเรื่อยๆ ดังจากตัวอย่าง เช่น การรับวัฒนธรรมโดยตรงจากผู้ปกครองประเทศที่มีแนวความคิด

จากต่างประเทศ (ผู้นำประเทศ เคยได้ศึกษาและดูงานต่างประเทศ) การรับการแพร่กระจายทางด้านสื่อสารทุกชนิด คอมพิวเตอร์ วิทยุ โทรศัพท์ และสิ่งพิมพ์ เป็นต้น

4. การติดต่อทางวัฒนธรรม (Acculturation) หมายถึง กระบวนการระหว่างวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อกัน มีการรับวัฒนธรรมร่วมกันหรือเป็นการติดต่อระหว่างวัฒนธรรมหลักและวัฒนธรรมรอง หรือ ปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง เมื่อชน 2 กลุ่ม ที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันมาติดต่อกัน แต่ละกลุ่มอาจให้อิทธิพลซึ่งกันและกันได้ แต่ถ้าวัดการติดต่อเป็นไปในระยะเวลานาน ๆ ก็อาจไม่มีอิทธิพล แต่ถ้าติดต่อกันยาวนานขึ้น ก็จะทำให้เกิดผลกระทบ ต่อกันได้ ซึ่งเป็นการเกิดอิทธิพล แต่ฝ่ายเดียว หรือส่งผลกระทบต่อกันทั้งสองฝ่ายก็ได้ เช่น การอพยพถิ่นฐานเดิมจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง การติดต่อการค้าจากต่างแดนต้องปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อม การติดต่อทางเทคโนโลยีทุกด้าน ทั้งหมดนี้ จึงเป็นตัวอย่างหนึ่งของการติดต่อทางวัฒนธรรม ที่เกิดผลตามมาด้วยการยอมรับด้านภาษา อาหาร การแต่งกาย ศาสนา และแนวความคิด เป็นต้น

5. ความทันสมัย (Modernization) หมายถึง ความทันสมัยเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมกำลังพัฒนามากยิ่งขึ้น กระบวนการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้น เมื่อสังคมกำลังพัฒนาปรับเอาวัฒนธรรม ทั้งทางวัตถุ และวัฒนธรรมไม่ใช่วัตถุของสังคมอุตสาหกรรมมาใช้วัฒนธรรมที่เป็นวัตถุได้แก่ เทคโนโลยีด้านต่างๆ เช่น ด้านอุตสาหกรรม การขยายเมือง การเกษตร สื่อสาร การแพทย์ การศึกษา เป็นต้น ส่วนวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุของสังคมตะวันตก เช่น ค่านิยม อุดมการณ์ โลกทัศน์ แบบแผนการเลือกคู่ การแต่งงาน ระบบราชการ เป็นต้น เมื่อนำมาใช้แล้วมักทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมกำลังพัฒนา การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่ราบรื่น มักเกิดอย่างต่อเนื่อง หลายอย่างและหลายระดับ ทำให้มีผลกระทบต่อสถาบันสังคมทุกสถาบัน ชุมชนทุกแห่งและมีผลกระทบต่อชีวิตทุกด้านของสมาชิกในสังคมกำลังพัฒนา

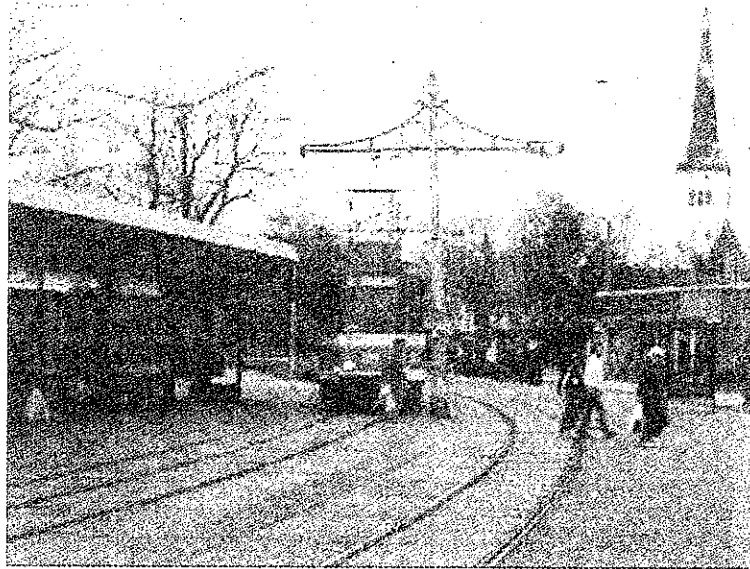
6. นวัตกรรม (Innovation) หมายถึง กระบวนการรับของใหม่ๆ ที่ยังไม่เคยมีมาก่อนมาใช้ในสังคม หรือชุมชน ของใหม่ดังกล่าวอาจเป็นวัฒนธรรมทางวัตถุ เช่น เทคโนโลยีสมัยใหม่ทางการสื่อสาร คอมพิวเตอร์ การแพทย์ การขนส่ง การศึกษา การเกษตร หรือการตลาด เป็นต้น ส่วนของใหม่ที่เป็นวัฒนธรรมไม่ใช่วัตถุ เช่น ความคิด ค่านิยม อุดมการณ์ หรือแบบแผน พฤติกรรมใหม่ๆ ในด้านต่างๆ ที่แตกต่างไปจากของเดิม เป็นต้น

4. ประเด็นวิเคราะห์

นำหลักทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม 6 ประเด็นหลัก มาวิเคราะห์สิ่งที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง ของเมืองทาลินน์ ประเทศสาธารณรัฐเอสโตเนีย แบบองค์รวม ของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม นำเสนอประเด็นวิเคราะห์ ดังนี้

ภาพที่ 1 การติดต่อทางวัฒนธรรมที่มีผลมาจากการผสมผสานทางวัฒนธรรม จากสภาพเมืองที่มีความเก่าที่ยังคงรักษาสีงแวดล้อมเดิมๆ อยู่ในความเป็นเมืองที่น่าอยู่อาศัย มีการจัดระเบียบของเมือง มีการวางผังเมือง มีการจัดสวนสาธารณะเคียงคู่ตัวอาคารเก่าอย่างงดงาม กรณีต้องการความทันสมัยโดยสร้างอาคารเพื่อตอบสนองความเปลี่ยนแปลงทางสังคมก็หาพื้นที่อื่นๆ โดยไม่ให้กระทบอาคารอนุรักษ์บริเวณเมืองเก่า ปัจจุบันเมืองทาลินน์ รัฐบาลได้ให้ความสำคัญจึงอนุรักษ์ไว้ และได้ถูกประกาศขึ้นเป็นมรดกโลกต่อมา

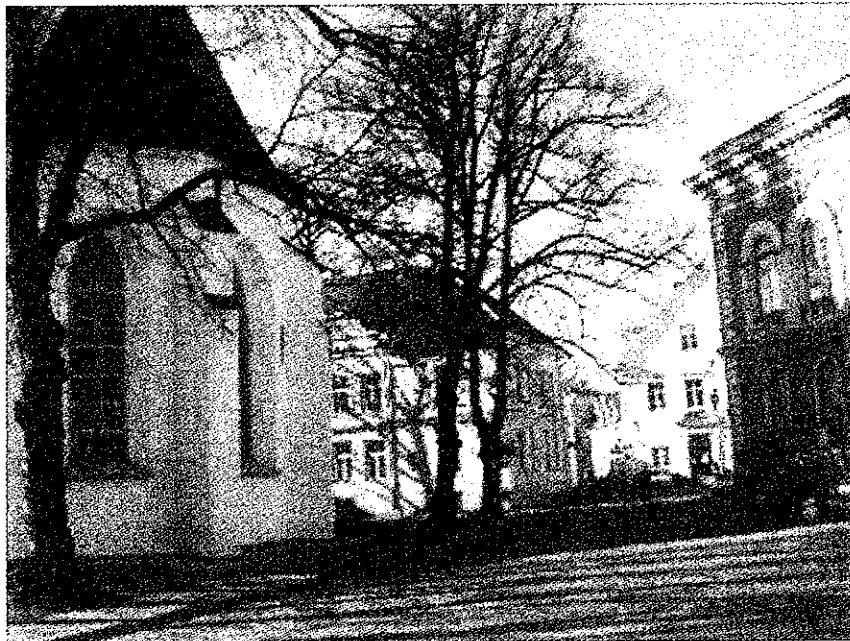
ภาพที่ 2 เมืองทาลินน์ มีการก่อสร้างมีการประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ สร้างความทันสมัย สังเกตได้จากการนำแนวคิดใหม่ๆ มาใช้เพื่อตอบสนองชุมชน เช่น การสร้างรถรางไฟฟ้า รถยนต์ประจำทาง (ใช้ระบบไฟฟ้า) และการใช้รถจักรยานจึงไม่มีมลพิษทางอากาศและมลพิษทางเสียง จึงสังเกตได้ว่าเส้นทางการเดินทาง มีความสัมพันธ์กันทุกด้าน ระหว่างรถยนต์โดยสาร รถจักรยาน รถรางไฟฟ้าและทางเท้า เป็นต้น

ภาพที่ 3 เมืองทาลินน์ มีการจัดภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อตอบสนองพฤติกรรมของมนุษย์ในชุมชนอย่างเหมาะสม จากสภาพเมืองทาลินน์ มีอากาศหนาวตลอดปี จึงมีสวนสาธารณะเป็นจำนวนหลายแห่ง เพื่อสร้างสภาพแวดล้อม บรรยากาศของเมืองที่สวยงาม ทำให้ผู้คนมาออกกำลังกาย และได้พบปะสังสรรค์กัน

ภาพที่ 4 สภาพอาคารเก่าที่ได้ปรับปรุงขึ้น เพื่อในการตอบสนองกับสังคมสมัยใหม่ มีการจัดพื้นที่ สาธารณะเป็นจำนวนหลายแห่ง เพื่อสร้างบรรยากาศของเมืองที่สวยงาม ให้ผู้คนได้พบปะสังสรรค์กัน ได้มีกิจกรรมภายนอกตัวอาคาร ในรูปแบบหลากหลาย เช่น กินอาหาร ดื่มสุรา เบียร์ และ กาแฟ เป็นต้น

ภาพที่ 5 เมืองทาลลินน์ ได้รับการแลกเปลี่ยนติดต่อทางวัฒนธรรม และมรดกอันล้ำค่าจากอิทธิพลด้านสถาปัตยกรรมยุโรปโดยตรง ซึ่งสะท้อนถึงเอกลักษณ์ประจำถิ่น อันเป็นสัญลักษณ์ความเป็นตัวตนของตนเอง โดยเฉพาะบรรยากาศในบริเวณโดยรอบ มีสภาพแวดล้อม งานด้าน สถาปัตยกรรมที่โดดเด่น มีคุณค่ายิ่ง สังเกตได้อีกประเด็นหนึ่งว่าตัวอาคารนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างลงตัว อาคารแต่ละหลังมีความสัมพันธ์กันและเชื่อมโยงเรื่องราวของวิถีชีวิต

ภาพที่ 6 พระวิหารขนาดใหญ่ที่แสดงถึงความศรัทธาอย่างสูงยิ่งในเรื่องระบบความเชื่อ ที่มีศาสนาเป็นโครงสร้างหลัก โดยมีการติดต่อทางวัฒนธรรม ได้เชื่อมโยงสร้างงานหลายรูปแบบ เช่น งานสถาปัตยกรรม จิตรกรรม และประติมากรรม เป็นต้น จึงเป็นการค้นพบมรดกอันเป็นสัญลักษณ์อันล้ำค่า ที่มีการผสมผสานศิลปะรัสเซียกันอย่างเหมาะสม และคู่สง่างาม

5. บทสรุป

จากทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและแนวคิดต่างๆ เมืองทาลินน์ ประเทศสาธารณรัฐเอสโตเนีย มีสภาพแวดล้อมที่ดี ยังคงรักษารูปทรงของสภาพเมืองที่รักษาความน่าอยู่ น่าอาศัย ที่สามารถสอดคล้องสอดประสานในเรื่องงานด้านศิลปกรรม เอาไว้ได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าปัจจุบันโลกแห่งยุคโลกาภิวัตน์ (โลกไร้พรมแดน) มีการขับเคลื่อนในด้านการประดิษฐ์ การค้นพบการแพร่กระจาย การติดต่อทางวัฒนธรรม ความทันสมัย และมีนวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามาปะทะโดยตลอดเวลา แต่เมืองทาลินน์มีสภาพแวดล้อมที่ได้ถูกปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม โดยองค์รวมของด้านภูมิสถาปัตยกรรม ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม ภูมิสังคม ยังคงรักษาสภาพคงเดิมๆ ไว้ได้ จะสังเกตจาก ความมีระเบียบวินัย ความโดดเด่นจากตัวอาคาร บ้านเรือน ความเป็นเมืองน่าอยู่ ที่ทำให้เห็นผู้คนของสังคมภายในเมือง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข เกิดการรักษาไว้ในคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมสืบไป

ประวัติผู้เขียนและผู้ร่วมงาน

สุรพล สุวรรณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ
 ปริญญาตรี คณะศิลปกรรมศาสตร์ ปริญญาโท คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ภาควิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารอ้างอิง

- [1] งามพิศ ลัตยัสวงวน หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม สำนักพิมพ์ธรรมสภา, กรุงเทพมหานคร :2538
- [2] งามพิศ ลัตยัสวงวน สังคมไทย : มุมมองของนักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยา เอกสารประกอบการบรรยาย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร :2544
- [3] จิรโชค วีระสัย จิตวิทยาสังคม สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง , กรุงเทพมหานคร :2534
- [4] นิเทศ ดินณะกุล การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย :2544
- [5] วิวัฒน์ เตมียพันธ์ มรดกความงามของสภาพแวดล้อมท้องถิ่นไทย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร :2547
- [6] พัทยา สายหู กลไกทางสังคม สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร : 2540
 เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, สมเด็จพระเทพ ภูมิศาสตร์กับวิถีชีวิตไทย
 ณ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) กรุงเทพมหานคร : 2543
- [7] สุพัตรา สุภาพ สังคมและวัฒนธรรมไทย คำนิยม : ครอบครัวประเพณี สำนักพิมพ์
 สำนักพิมพ์วัฒนาพานิชจำกัด กรุงเทพมหานคร:2536
- [8] สัญญา สัญญาวิวัฒน์ สังคมวิทยาทัศน์ กรุงเทพมหานคร : พระยาการพิมพ์.2533